

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ

VÁSÁRTÉR

(RÉSZLET)

* * *

A konyhaajtó napközben tavasztól késő ősziig nyitva áll, csak éjszakára szoktuk betenni, azt is csak a nagyobb nyugalom végett. Ha nyáron sok a légy, egy könnyű tüllfüggöny van az ajtónyílásba akasztva, s azt már a kutya is respektálja, mert kívül marad inkább, mint hogy a pofájára tapadva birkózzon véle, de – mondjuk – egy kisgyerekeknek sem olyan könnyű átjutni rajta. Belegabalyodtam most is, hogy a hirtelen jött kíváncsiságnak engedve neki-lódultam a kijáratnak, mert a szomszéd udvar felől szokatlan hangoskodás hallatszott. Egyértelmű, hogy az Erzsi néni portáján történhetett valami. A vénasszony hangosan jajbékol, de már a Mariska néni hangja is behallatszik a házba. Nagymamát nem igen érdekli, mi történik a mások háza táján, ami érdekesnek ígérkezik, előbb-utóbb úgyis kiderül. Jön is a hírhozó, aki naponta többször is megfordul nálunk, a Boriska nénénk hajadon lánya, Elvira.

– Keresztanya – szól köszönés helyett – nincs egy ki feketekávéja?

– Mire kell a', te? – kérdez vissza Nagymama.

– Hát tessék elképzelni, ez a Béluka úgy be van rúgva, hogy szinte nem is eszmél. Annak kéne, hogy kijózanodjon egy cseppet, mert ilyen állapotban le se tudja vetkeztetni a nagyanyja, hogy ágyba dugja.

Az én nagyanyám tágra nyitott szemmel néz Elire, de már indul a tűzhely felé, ahol kis sötétre égett lábaskában lötyög még egy kevés árpából és cikóriából erőszakolt feketelé. Amíg a színét egy pohárba óvatosan lecsorgatja, Eli gyorsan leadja, hogy a fiú megtalálta a literes boros üveget, amit nagyanyja Rozmán Palinak tett félre a dióverésért, és ez most az utolsó cseppig felhajtotta. Béluka a lépcsőn eldőlvé nyöszörög, a száját ki sem nyitja, amikor Elvira a kávéval kínálja, de Eli erélyes nőszemély. Bal kézzel felemeli fejét, és a poharat ajkai közé erőlteti. A fiú tiltakozik, a folyadékot szétfröcsköli, de így legalább magához tér és megszólal:

– Na, hagyjatok! – mondja ingerülten fejét rázva, s két kezével kétfelé csap.

– Ittenem, Ittenem, mék csak tiszéves, és má' mikeket csinál nekem! Te hát, mióta mekhalt szekény Markit jányom, aszóta nincs, aki nevelje, mer

énrám má' nem akar hallgatni. – Erzsí néni e szavakkal restelkedik a gyerekek viselkedése miatt, majd kissé megenyhülve a haszontalan unoka iránt, megfogja egyik kezét, úgy próbálja győzködni:

– Tyere pe, Péluka a hászba, feküTTY le a seszlonyra, ott joppan tucc pihenni.

A fiú, talán, mert kezdett agyára menni a sok gondoskodás, erejét összeszedve felállt, jobb lábát előretolva óvatosan megkereste az alsó lépcsőfokot, rálépett, de a következő lépés túl gyorsnak bizonyult az elsőhöz képest, s vézna kis teste egyensúlyát veszítve előrelendült. Aztán gyors egymásutánban lépett még három hosszút, s lépett volna még többet is, de ennyi pont elég volt az öreg Barackfával való kellemetlen találkozásig. A fa törzsét ölelve lassan ereszkedni kezdett, s mire a homlokán jókora horzsolással ülőhelyzetbe került, szeme már ismét csukva volt.

– Na, jöjjön valaki, fogjuk meg, és vigyük be a házba – szólalt meg Elvira, megelegelve a tanácstalan bámészkodást. – Erzsí néni, maga meg hozzon egy lavort vagy egy rossz vidret az agya elé, mert később hányni fog...

Szegény Béluka! Túl hamar lett árva, és a vidéki gyerekekhez képest is túl hamar lett önálló, idejekorán lett kényszerérett felnőtt. Kárpótlásul azonban ott volt neki a mérhetetlen szabadság, amelyet senki sem korlátozhatott. Ha épp arra volt kedve, a Tisza-parti füzeseket járta, naphosszat hordta haza a háborúból ott hagyott vagy a laza fövénybe eltemetett, s a vízfolyások által kitakart hadianyagot. Hogy mi készítette erre a veszélyes gyűjtő szenvedélyre, ma már senki sem tudná megmondani. Maga eszkábálta kisszekeret húzott maga után, mert a vas nehéz portéka, s bár a különböző tojás- és kukoricagránátok nagy része már hatástalan volt, előfordult, hogy az életével játszott. A Mariska néni idősebb fia, Badé, aki frissen leszerelt katona volt, még le sem vetette a kék parolis repülő egyenruhát, megállította egyszer, és átnézte a kisszeker tartalmát. Igencsak elkomorult, amikor a vasak közül kiemelt egy tűzérségi aknagránátot. Arca szinte eltorzult, olyan erélyesen ripakodott rá a könnyelmű gyerekekre, s az aknát gondolkodás nélkül a templom alatti kacsaszatót kellős közepébe hajította. – Ott lesz jó helyen – tette hozzá –, a sűrű pocsolya majd elrendezi.

Béla volt az első az utcabeli gyerekek közül, aki bizalmasabb kapcsolatba került az orosz katonákkal. Eleinte csak temetőárokba járt el, ahová a híradós zászlóalj katonái a szemetet – egyes elhasznált, tönkrement műszaki eszközöket vagy azok tartozékait – hordták. Nagyon sok haszontalan holmit, például távirószalagot tekercsszámra, lecsévél, csomókba gyűrt magnószalagot, de olykor hasznosabb dolgokat is hazahordott onnan. Színes kábeldarabokat, kisebb akkumulátorokat, elemeket, amelyekkel még

világítani is lehetett, különböző rádiólámpákat, kibevezett vagy alig hiányos rádiókészülékeket, s ami már akkor is felizgatta a fantáziámat – latin és cirill betűs írógépeket, amelyeknek a billentyűzetét kidobás előtt egy kalapáccsal szántszándékkal használhatatlanná tették. – Hát ezt meg hol szerezted? – kérdezték a felnőttek, ha valami érdekesebb holmit láttak nála. – A katonaszemetről – hangzott a rövid válasz. S az ő példáján és szerencsésén felbuzdulva hamarosan én is, de Jankó, Gyuszi és mások is eljártunk a katonaszemetre, és egyre gyakrabban, egyre több időt töltöttünk Bélával. Jól érezte magát a körünkben ő is. Az az öt-hat esztendő, amennyivel idősebb volt nálunk, nem zavarta különösebben, az pedig egyenesen imponált neki, hogy körülötte vagyunk, úgy figyelünk rá, akár egy vezérre, s ha úgy hozza a játék helyzete, mérlegelés nélkül végrehajtjuk utasításait.

Hanem az iskolával, ami számomra ekkor még eléggé távoli és ismeretlen volt, Béluka ugyancsak hadilábon állt. Hetente legalább kétszer jött érte a tanító, de ő ilyenkor soha nem volt otthon. Erzsi néni mit mondhatott volna? Széttárta a karját, s valahogy így hánytotta a számonkérés:

– Én nem tutok semmit. Én mintennap kűtöm asz iskolába, te parancsolni nem tutok neki.

Egy sírdogáló ősi délelőtt azonban nem a tanító jött Bélukáért, hanem két vörös karszalagos druzsinista.* A fiú jó előre észrevette őket, amikor azok a Bodóné háza mögül kifordulva rátértek a felénk vezető szekérútra, s ekkor már jövetelük célját sem kellett találgatnia. Nem is gondolkozott sokat, felmenekült egyenesen a maga eszkábálta messzelátó oltalmába. A nevezetes építmény törzse egy öt-hat méteres, földbe ásott szarufa volt tyúklétraszerű, gyöngye kis kapaszkodókkal, amelyeken egy nagyobb, ládaformájú, zárt búvóhelyre lehetett feljutni. Amire a hivatalos személyek felértek az udvarra, Erzsi néni már a tornácon fogadta őket.

– Hát makuk mek mit akarnak itt, ki kűtte makukat ite?

– Ne azt firtassa, mama, hogy ki kűdött. Azt mondja meg inkább, hol az onokája? Miért nincs ma se iskolába? – mordult rá az öregasszonyra egyikük.

Erzsi néni azonban önérzetesen és mindenre elszántan vágott vissza:

– Vetye tutomásul, hoty én makának nem vatyok mama. Van nekem pecsületes nevem, én ety tisztessékes öszvetyasszony vatyok. Ha aszompan asz onokámér jöttek, ne itt keressék, elment mék a rekkal iskolápa, mék osonnát is tettem neki.

---

* *Druzinista* – önkéntes népi rendfenntartó

Beszélhetett Erzsi néni, amennyit nem restellett, a druzsinistákat nem érdekelte a károgása. Azok csak összenéztek, ahogy a magyar csendőröktől lesték el valamikor, aztán elindultak az orruk után, hogy alaposabban körbenézzenek a portán. Mikola Bálint az ajtóban álló öregasszonyt egyszerűen félretolta, úgy ment be a házba. A két lakóhelyiséget a szegényes berendezéssel együtt sem volt nehéz áttekinteni, s miután az ágy alá is benézett, visszafordult hamar. Petrus Péter a padfeljárót vette szemügyre, de nem kockáztatta, hogy fellépjen a rozoga lajtorjára, meg aztán értelmese is igen lett volna. Láta jól, hogy a retesz kívülről van rátolva a padajtóra. Nem is tévovázott hát tovább, elindult az istálló felé. Néhányat érkezett lépni mindössze, amikor megakadt szeme a messzelátón. Megállt alatta és felfelé bámulva hamar észrevette, hogy kucorog ott valaki, s nem is soká kellett találgatnia, ki lehet az.

– Hallod, te fiju? Gyere le onnen, míg szépen vagy!

Béluka azonban mozdulatlan maradt és hallgatott, mintha maga sem tudná, hol rejtőzködik igazán. De Péter nem tágitott.

– Gyere le te, mer’ utánad megyek!

És csizmás lábát már emelte a tyúklétra fokára, de nem akart ő ránehezdedni, azt próbálgatta inkább, mit bír el a kis tákolmány. A gyenge rozsdás szeggel felerősített kis lécdarab már a nehéz csizma súlya alatt lefordult, s az ember erre úgy tett, mintha kegyetlenül feldühödött volna.

– A kutyaistenit ennek a filegóriának, hát fogom én a nyakamat törni rajta? Kidűtöm inkább az egészset!

És terpeszállásba igazodva két kézzel nekifeszült a szarufának. A laza talaj engedett, az oszlop kissé megdőlt. Úgy látszott, még két nekifeszülés és a Béluka messzelátója már saját súlyánál fogva is lefekszik a földre. Odalépett erre Bálint is, így ketten ledöntötték, helyesebben mondva biztonságosan földre húzták az építményt, és kiszedték belőle a megszeppent gyereket.

– Na, látod, nem lehet előlünk elbújni! Ha a furulyukba bújsz, onnen is kiszedünk, ezt jegyezd meg magadnak, öcsém – okította Mikola Bálint a fiút.

– Elég a povedálásból! – szólt a társára Petrus. – Te meg szedd rendbe magad, öcsém, vedd a táskát, és állómars az iskolába – sürgette a gyereket, mert kőműves mesterember lévén lett volna ennél a társadalmi megbízatásnál fontosabb tennivalója is.

Ment is szó nélkül, szipogva a haszontalan iskolakerülő, hogy összeszedje holmiját, majd fél perc múlva előállt a szakadozott, mások által elnyűtt iskolatáskával, de az öreg Mikola nem találta hibátlannak az öltözködését, ezért rávakkant:

– Hát osztán szovjet tanuló vagy te, vagy mi a kutyaiskola? A pijonér nyakkendőt hova tetted? Szaladj csak, keresd meg, oszt kösd szépen a nyakadba, mer anékül én nem viszlek sehova.

Így vigyázott a szovjet társadalom Bélukára és talán sok más, tévelygésre hajlamos gyerekre, mert azt tartották, hogy a jelen iskolakerülőiből lesznek a jövő munkakerülői, akikkel az öntudatos szovjet polgár nem vállalhat semmilyen közösséget. Hanem a Béluka esete a druzsinistákkal már aznap a falu szájára került, és amivé néhány nap alatt felduzzadt, az már a valóságnak egy komolytalan módon kiforgatott változata volt. Főként a falusi suhancok és a Bélát csak hírből ismerő, a Tisza-parton reggeltől estig kaláberező* nagyhangú, hanglér férfiak értettek módfelett a közsájra került események színezéséhez. Azon heherésztek, hogy jól kibabrált a kölyök azokkal a druzsinyikokkal, mert amint felfedezték a nagy diófa ágai közt berendezett megfigyelő állást, és létrát szerezve felmáztak a fiú után, az egy drótkötélpályán mozgó betonrepülővel átsuhant a kert másik végébe, ahol egy százéves diófán szintén kiépített búvóhelye volt, majd amikor onnan próbálták kifüstölni, Béluka a község vörös karszalagos szolgáltnak ámulatára visszazállt az előbbi álláshoz. Hát nem tiszta Tarzan ez a gyerek? Valóban az, ami azonban a betonrepülőt illeti, ezen a ponton valamelyest többen is gondolkodóba estek.

* * *

Egy derűs októberi délelőttön szekér állt meg a kapunk előtt. Felcsillant azonnal a Nagymama szép tiszta szeme, szaladt is rögtön a lánya elé. De ez alkalommal Gizi nénémén és Sanyikán kívül, egy fehér pólyába bugyolált csöppség is volt a szekér utasai között. Ő volt az, akit nagyon türelmetlenül vártak már a vásártéri házban, ő volt az újszülött Jánoska.

– Nem fáradtatok el a sok zötykölődésben, jányom? – kérdezte Nagymama, de már alig ügyvelt a válaszra, sokkal inkább a pólya érdekelte, már nyúlt is utána.

Biztosan jól utaztak, melegben, kényelemben a pokrócokkal letakart friss szalmán, mi gondjuk lehetett volna a szekér tágas és biztonságos derekában? Gizi néném mégis a veséje tájékát nyomkodta, amikor a hámfá vasalt laposára lépve leszállt a szekérről. Kint volt már ekkor az én anyukám, valamint Böske, szép nagylány unokatestvérünk. Volt nagy öröm,

---

* *Kaláber* – népszerű kártyajáték

még Nagyapa is feltápászkodott a szelről, amikor az asztal tetején kibontották, és közelebről is megvizsgálták az újdonsült családtagot.

– Ez professzor lesz, én mondom néktek! – ujjongott Nagymama, s nekem halvány dunsztom sem volt róla, hogy miféle szerzet az a professzor, de annyira már nem érdekelt a dolog, hogy ott helyben utánajártam volna.

Aztán Gizi néni elhelyezkedett a konyha egyetlen karszékében, bontogatni kezdte inge elejét, majd óvatos mozdulatokkal előszedte szép fehér mellét. Akaratlanul is odapillantottam, s egy kicsit talán elpirultam. Nincs ezen mit csodálkozni, rég nem láttam ehhez hasonlót, ha ugyan láttam egyáltalán, de ennek tisztázására sem volt megfelelő az alkalom. Néném észrevette hirtelen jött zavaromat, kedvesen elmosolyodott, és hozzálátott, hogy enyhítse türelmetlenül sivalkodó kisfia éhét. Megéreztem, hogy nekem most nem sok keresnivalóm van a felnőttektől zsúfolt konyhában, meg aztán Sanyika is az anyja mellé húzódott ahelyett, hogy velem tartott volna. Csöndben kiosontam a házból, és gondolkodás nélkül a kert felé vettem az irányt.

Nagyot változott a kert is, mióta nem jártam benne. A nagy almafán túl pár méterre kezdődött a gazdagon termő szántó, amelyben máskor a magas, erős szárú tengeritábla elzárt minden további kilátást a gyermek szeme elől. Most azonban, mint amikor hosszas esők után kividul az ég, pont úgy nyílt meg előttem a táj: a kopárrá lett kerteken egészen a Tiszáig szárnyalhatott a szemem. Megszámlálhattam volna jobb felől a Falunak nevezett utcator hoszsan húzódó házait egészen a Téglavetőig nyúló kertjeivel, a mezsgyékben hagyott napraforgósárákkal, de leginkább azon méltam, hogy a levágott tengeriföldeken, mintha csak csőszkalyibákat rakott volna jó kedvében valaki, jó szélesre alapozott kórékupák sorakoztak.

Elindultam én, csak úgy a magam kedve szerint a kukoricaszárak hegyesre vágott csobakjai között, s mert nem volt ott semmilyen vezérlő ösvény, hoszsan kóvályogtam az egyenetlen terepen. Közben két hatalmas kórékupát is megvizsgáltam közlelől, s megállapítottam, hogy a fűzvezzővel megszorított derekú kévék csak egymáshoz vannak állítva, egyik tartja a másikat. Hát ezt még én is meg tudnám tenni – gondoltam, a másodikhoz érve azonban észrevettem, hogy a lazán rakott kévék között jókora üreg sötétlik. Lehajoltam, hogy belenézzek, de nagy, barna nyúl ugrott ki belőle, s az ijedelemtől fenekemre estem, egy csobak pedig felsebezte az oldalamat. Dehoggy voltam már kíváncsi a kórékupában tátongó üregre, azt kívántam csak, hogy kijussak a fenyegető tengeritővek térdemig érő erde-

jéből, s ahelyett, hogy visszafordultam volna, előre mentem, amerre a szemem vitt, egy szépen sárgálló almafa felé. A földre hullott alma kemény volt és savanyú. Tovább haladva egy nagy ismeretlen udvarra jutottam, és bementem az ott álló nagy idegen ház kitárt ajtaján. Bent sötét fejkendős asszonyok szorgoskodtak egy nagy fehér holttest körül, s én megálltam az ajtóban és néztem, ahogy törölgetik, mosdatgatják vizes vászonkendővel egyszerre ketten is. Valaki észrevett, rám szólt:

– Nahát, te gyerek, te meg hogy kerülsz ide? Eredj innen, nincs itt semmi keresnivalód! Meg is fordultam azonnal, hiszen értek én a szóból, de ekkor lehajolt hozzám egy kedves beszédű asszony, és szomorú hangon így szólt:

– Látod, meghalt szegény Piroska néni, nincs már Icukának nagymamája.

Icukát ismertem, gyakran bejárt hozzánk bábruháért, s mert Nagymama ilyenkor készségesen ellátta mindenféle színes anyagdarabkákkal, ebből gondolom, hogy olyan rokon lányka lehetett. De a nagymamáját, azt most láttam először, és amint az állapotából látszik, egyben utoljára.

– Haza akarok menni – mondtam a kedves szavú asszonynak, s az a kisajtóig kísért.

Otthon nem estek különösebben kétségbe az elkóborlásom miatt, összesen másfél órát lehettem távol, fel sem tűnt senkinek, hogy nem vagyok szem előtt.

– Hát te merre jártál? – kérdezte valaki, s én rendre elmondtam, amit jártomban megtudtam, hogy meghalt szegény Piroska néni, az Icuka nagymamája.

– Te ott jártál? – kérdezte anyukám.

– Igen, láttam, hogy mosdatják.

– Jézus Mária – kiáltott fel anyám –, ez a fiú valóban ott volt a halottas háznál! Gyere gyorsan, hadd mossam meg legalább a kezedet!

Amikor a gyári sziréna megszólalt, nagyanyám visszatolta a fűtő közepére a fazékban maradt ételt, hadd melegedjen, mire megjön apám. Jött is az hamarosan, de nem úgy, mint máskor. Lihegve, izgatottan esett be a házba, és az evés most csöppet sem érdekelte, egyenesen a rádióhoz tartott. Amíg bekapcsolta és a Kossuthra állította, odafordult értetlenül bámuló nagyapámhoz és halkán suttogva valami forradalmat emlegetett.

Már szürkülni kezdett, amikor négy-öt felnőtt férfi állított be hozzánk. Egymásra vetett pillantásaikban kérdések, arcukon bizonytalan mosoly, vagy csak annak az árnyéka, vagy nem is tudom – talán a fenntartásokkal megelőlegezett remény vert tanyát. Egyikük, Szilágyi Feri, apám unokatestvére, máskor is megfordult nálunk, de ettől a naptól kezdve jött szinte minden este. – Tudod mit, Tentás – fordult apámhoz – vegyük le a kredenc

tetejirül a rádiót, tegyük ide az asztalra. Így nem kell majd bömböltetni, és mindenki hallani fogja.

Én és Sanyika, akit Gizi néném ismét a Nagymama gondjaira hagyott, meghúztuk magunkat egy sarokban, ahol éppen találtunk egy kevés helyet. Sanyika elkókadta a napi téblábolásban, már szívesen lefeküdt volna, de én elszántan figyeltem a készülődés minden apró mozzanatára.

A rádió valami semleges muzsikát közvetített, s hiába járatták a hullámkeresőt oda-vissza, jó néhány percen át nem mondott semmi érdemlegeset. De aztán beszélt, s az emberek szinte rátapadtak az ARZ masszív kis dobozára. Szerettem volna tudni, hogy mit mond, ami annyira fontos nekik, de az elkapott mondatfoszlányok értelem nélkül lobbantak el a levegőben, s az először hallott nevek – Gerő, Dobi Antal és Kádár János – bár mindegyik megmaradt bennem, szintúgy nem jelentettek számomra semmit. De egyszer csak – a hangszórón is átjött – felzúgott a tömeg, s a magyarok egyre határozottabban és élesebben kiáltották az éterbe, hogy „Russzvik haza!” Konyhánkban az emberek homályos tekintettel, ökölbe görcsölt kézzel néztek egymásra, és elszántan suttogták: de akkor innen is – minden orosz menjen haza!

S másnap, vagy harmadnap Béluka már röpcédulákat gyártott. Egy csizma leszakadt gumitalpának sima fonákjába fél-, vagy talán egy centis betűket vágott, hátterüket borotvapengével, ahogy tudta, kiszedte, s az így kapott klisé tintevel átitatott posztóba, majd tiszta füzetlapokra nyomta. Nem sajnálta rá, boldogan szedte szét a húszkopejkás füzeteket. A Vásártéren szétszórt röplapokból a mi házunkba is került néhány. Én elsősorban az egyenetlen, dülöngélő betűk képére emlékszem, melyek az apám száján keltek életre, és az is előttem van, hogy a felnőttek tágra nyitott szemmel hajlottak egy haszontalannak mondott gyerek keze munkájára.

– Meg tudta csinálni, méghozzá tükörírással! – mondogatták, majd elolvasták újra és újra, s az esetlen betűkből összetákolt szavak fokozatosan az én értelmemben is összeálltak, jelentést kaptak, és kimondva úgy hangzottak, akár egy követelés, melynek végrehajtását már lehetetlen tovább odázni: „Mert ez a föld magyar haza, minden orosz menjen haza!”

Jaj, de ez a remény annyira sem volt elég, hogy magunkat rendesen beleéltük volna! Már azokban a napokban katonai szerelvények érkeztek a vasútállomásra, s azokról éjszakánként tankok tucatjai gördültek alá, majd sorakoztak szakaszok, századok és zászlóaljok szerint a kockaköves úton. Éktelen csörömpölésük, csikorgásuk felverte a Várost és a Falut, az emberek hiányos öltözékben rohantak ki a csináltúthoz, és dermedten szemlélték, hogy vonul

a büntető had a tiszabecsi átkelő felé. Rendetlen, fegyelmezetlen egy vonulás lehetett az! Az állomás környékén sok mindent széthagyott maga után a gondatlan, hanyag hadi nép. Béluka katonai ruhadarabokkal: csillagos téli sapkával, derékszíjjal és éles töltényekkel töltött rövid tárakkal tért haza, s azokat bőkezűen osztogatta pajtásai közt. Ezt látva apám magához intette, és erőlyesen ráripakodott. – Te fiú, hát te egyáltalán nem akarsz félni? Vidd ezeket vissza oda, ahonnan hoztad, nem akarok a kezetekben ilyeneket látni! Majd előhozatta vele a röplap-pecsételőt, s gondolkodás nélkül az égő spórba dobta. Szép volt pedig, s lám, mi lett belőle: kellemetlen szagú fekete füst a nyitott karikán. – Erre már úgyszem lesz szükség – mondta, és szinte atyai szeretettel simított egyet a fiú fején.

Néhány nap múlva a rádió fölé hajló emberek szemében már hiába kerestem a remény korábbi sugarait. Lehajtott fővel vették tudomásul a törvényes rend helyreállítására tett intézkedéseket, de amikor megszólalt Kádár, az áruló anyjának a kutyaistenit emlegették. Aztán Elemért emlegették, akit orosz katonaként vittek Budapestre, s most halálhírét hozta a távirat. Fábián Elemér szegről-végről rokonunk volt, úgy emlegette mindenki, hogy a Füsti öccse. Füstinek, a neves futballistának, aki lábai helyett a fejével művelte a kapu előtt a csodát, István volt a becsületes neve, csak sötét bőre miatt hívta őt Füstinek gyerek és felnőtt egyaránt. Ő mondta bizalmasan valakinek, hogy pár napja Elemérnek sikerült hazatelefonálni, s azt találta mondani az a szerencsétlen, hogy most nyugodtan leléphetne, de sajnálja magukra hagyni az öregeket és a családot. És tessék, most halott, s ráadásul nem is az utcai harcokban esett el. Mint később kiderült, egyik bajtársa végzett vele a katonai étkezdében egy rövid sorozattal, s a nyilvánvaló gyilkosságot balesetként könyvelték el. Hát ennyi volt egy élet, és ennyi a szabadság. És a rádió sem mond semmi biztatót. Hogy a csapatok még harcban állnak? Tudják egyáltalán, hogy mekkora áradat indult ellenük? S az emberek csak rázták a fejüket tehetetlenül.

– Hallod, Tentás? – szakította meg Szilágyi Feri a keserves hallgatást – Próbáljam meg felerősíteni a rövidhullámot? Mer’ ezzel a tekerccsel, ami van benne, nem fogunk semmit. Rettenetesen zavarják. Próbáljuk meg, azt mondom, a Szabad Európa hátha mond végre valami biztatót?

– Nem bánom, csináld – bólintott apám egykedvűen.

Szilágyi Feri, amint hamarosan kiderült, készült erre a beavatkozásra. A táskájából forrasztópákát vett elő, hozzá kellékeket, majd körbenézett a konyhában. – Úgy látom, nincs konnektor. Nem baj, jó lesz a zsulik – mondta, s

a cinező villás dugóját bedugta a plafonról lelógó villanykörte csatlakozóval kombinált foglalatába. Amíg melegedett, a táskából különböző színű kis hengereket szedett elő, apró betűs felirataikat az égő alá tartva vizsgálgatta, s egy kis zöld alkatrésznél végre megállapodott. – Ennek jónak kell lenni – állapította meg hümmögve, s a páka felmelegedett hegyével körbesimogatta a henger kis drótlábait. Aztán leszedte a rádió hátsó borítólemezt, kiszedett néhány lámpát a fészkből, hogy a beavatkozáshoz helyet készítsen, egy csipesszel megfogta a kis hullámtekerecs derekát, s elkezdődött a műtét.

– Na ugyi, hogy valamivel jobb lett? – kérdezte a mester büszkén, miután az újra bekapcsolt rádiót éles sípolások és hullámzásszerű zúgások között a kívánt rövid hullámra állította.

– Nekem egy cseppet sem tűnik úgy, hogy használt volna neki, de remélem, nem is ártott – méltatlankodott apám, ám a fülét mégis a hangforrásra irányította.

Ami a zavaráson átjött, egy csöppet sem volt vigasztaló. A kommentátor keserűséggel telve a magukat magyarnak mondó vezetők aljas és megbocsát-hatatlan árulásáról beszélt. – Legyenek átkozottak! – mondta, de inkább kiáltotta indulattal. – Testüket se az ég, se a föld soha be ne fogadja!

